

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2013 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Czarnecka

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2013 roku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...)z siedzibą w G.

przeciwko małoletnim A. R. (1) i A. R. (2) reprezentowanym przez matkę S. R.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od pkt 1 wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu z dnia 1 sierpnia 2013 roku

w sprawie o sygn. akt: VII C 1980/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten tylko sposób, że istniejącą treść po słowach: „przy czym” zastępuje treścią: „przyznaje pozwany prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku po zmarłym M. R.”;

2. w pozostałym zakresie oddala apelację;

3. nie obciąża pozwanych kosztami procesu w postępowaniu apelacyjnym.

/-/ A. Czarnecka

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym dnia 23 grudnia 2011r. powód(...)w G.wniósł o zasądzenie od małoletnich pozwanych A. R. (1) i A. R. (2), reprezentowanych przez matkę S. R.kwoty 538,88 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty oraz o zwrot kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przypisanych.

Wyrokiem z dnia 1 sierpnia 2013 r., wydanym w sprawie o sygn. akt VII C 1980/12, Sąd Rejonowy (...)w P.: w punkcie I - zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 478,88 zł wraz z odsetkami umownymi wysokości czterokrotności stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego od dnia 23 grudnia 2011r. do dnia zapłaty, stwierdzając przy tym, że odpowiedzialność pozwanych za zapłatę tej kwoty ograniczona jest do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku po zmarłym M. R.; w punkcie II – oddalił powództwo w pozostałym zakresie; w punkcie III – zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 222,98 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę orzeczenia Sądu Rejonowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

W dniu 19 lutego 2008r. powód zawarł ze swoim członkiem M. R. umowę o linię pożyczkową, na mocy której pożyczkobiorca uzyskał uprawnienie do wielokrotnego zadłużania się w ciężar rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego do kwoty 2.000,00 zł.

M. R. zmarł w dniu 13 lutego 2009 r. Spadek po nim nabyli na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza jego wnuk A. R. (1) w 1/2 części oraz wnuczka A. R. (2) w 1/2 części.

Na całkowite zadłużenie z tytułu umowy z dnia 19 lutego 2008r. składa się kapitał pożyczki w kwocie 296,85 zł, skapitalizowane odsetki karne w kwocie 179,25 zł oraz skapitalizowane odsetki umowne w kwocie 2,78 zł. Pismami z dnia 6 marca 2009r. i 30 marca 2009r. strona powodowa wezwała pożyczkobiorcę do zapłaty należności wynikających z umowy z dnia 19 lutego 2008r. Pismami z dnia 12 września 2011r. strona powodowa wezwała pozwanych do zapłaty należności wynikających z umowy z dnia 19 lutego 2008r.

Sąd Rejonowy wskazał, że powyższy stan faktyczny ustalił na podstawie przedstawionych przez powoda dokumentów prywatnych, których autentyczność nie została zakwestionowana przez żadną ze stron, a Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Przystępując do rozważań nad ustalonym przed siebie stanem faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że na gruncie rozpoznawanej sprawy okolicznością bezsporną było to, że dziadek pozwanych M. R. zawarł z powodem umowę pożyczki, a pozwani jako spadkobiercy pożyczkobiorcy byli zobowiązani do zapłaty na rzecz powoda kwoty odpowiadającej wysokości niespłaconej pożyczki.

Sąd Rejonowy przywołał przepisy regulujące umowę pożyczki (art. 720 § 1 k.c.) oraz dziedziczenia praw i obowiązków majątkowych (art. 922 § 1 k.c., art. 925 k.c. w zw. z art. 924 k.c., art. 931 § 1 zd. 1 k.c. i art. 1012 k.c.), wskazując, że skoro spadkobiercą ustawowym M. R. są pozwani, to z dniem otwarcia spadku przeszły na nich zobowiązania z tytułu umowy pożyczki zawartej przez zmarłego z powodem w dniu 19 lutego 2008r. Ponieważ pozwani, jako spadkobiercy nie mający pełnej zdolności do czynności prawnych, nie złożyli w przewidzianym w art. 1015 § 1 k.c. terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku, przyjęcie przez nich spadku z dobrodziejstwem inwentarza stało się definitywne. Od tej chwili w myśl art. 1030 zd. 2 k.c. oraz art. 1031 § 2 k.c. ponoszą oni odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku.

Jak wynika z dokumentów załączonych do akt sprawy na całkowite zadłużenie z tytułu umowy z dnia 19 lutego 2008r. składa się kapitał pożyczki w kwocie 296,85 zł, skapitalizowane odsetki karne w kwocie 179,25 zł oraz skapitalizowane odsetki umowne w kwocie 2,78 zł.

Sąd Rejonowy nie podzielił podnoszonego przez pozwanych zarzutu przedawnienia dochodzonej przez powoda wierzytelności, wskazując, że w myśl art. 120 § 1 k.c. – 3-letni bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Roszczenie o zwrot pożyczki przez prowadzącego działalność gospodarczą powoda stało się wymagalne w dniu 13 lutego 2009r. (data śmierci M. R.) zatem termin przedawnienia upływał w dniu 13 lutego 2012r. Bieg tego terminu został przerwany wniesieniem pozwu przez powoda, co miało miejsce w dniu 23 grudnia 2011r. (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy uznał, iż żądanie zapłaty kwoty 478,88 zł wraz z wyszczególnionymi w pozwie odsetkami zasługiwało na uwzględnienie tak co do zasady, jak i wysokości. Odnośnie odsetek Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. z uwzględnieniem postanowień umowy pożyczki z dnia 19 lutego 2008r., w tym regulaminu linii pożyczkowej. Na podstawie art. 319 k.p.c. Sąd Rejonowy zaznaczył, iż odpowiedzialność pozwanych za zapłatę zasądzonej kwoty ograniczona jest do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku po zmarłym M. R.. W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy powództwo oddalił (co do wspomnianej wyżej sumy 60,00 zł).

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w części, tj. w pkt I w zakresie orzeczenia ograniczającego odpowiedzialność pozwanych do majątku czynnego spadku po M. R., wnosząc o jego zmianę w zaskarżonej części poprzez zastrzeżenie pozwanym prawa powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności za dług spadkowy do wartości stanu czynnego spadku po M. R., w miejsce orzeczenia o ograniczeniu odpowiedzialności pozwanych, a ponadto o stwierdzenie oczywistego naruszenia art. 319 k.p.c. na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 1 lit e) ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję wg norm przepisanych.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił naruszenie przepisu art. 319 k.p.c. przez jego błędną interpretację polegającą na ograniczeniu odpowiedzialności pozwanych za dług spadkowy, podczas gdy przepis ten pozwala sądowi jedynie na zastrzeżenie pozwanym prawa powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności za dług spadkowy do wartości stanu czynnego spadku.

W uzasadnieniu złożonego środka odwoławczego apelujący wskazał, że w zaskarżonym zakresie rozstrzygnięcie jest oczywiście nieprawidłowe, bowiem art. 319 k.p.c. nie daje możliwości ogólnego ograniczenia przez Sąd odpowiedzialności pozwanego za dług spadkowy. Aktualne brzmienie sentencji wyroku zobowiązywałoby organ egzekucyjny do prowadzenia egzekucji ograniczonej do stanu czynnego spadku bez względu na to, czy pozwani skorzystają z przysługującego im prawa, co w oczywisty sposób narusza interes powódki.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Zakresem apelacji objęto punkt I wyroku w zakresie, w jakim ograniczono odpowiedzialność pozwanych za zapłatę zasądzonej kwoty.

Przepis art. 319 k.p.c., który zastosował Sąd Rejonowy, umożliwia przy uwzględnieniu powództwa – zastrzeżenie pozwanemu prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności.

W okolicznościach sprawy, pozwani poprzez dziedziczenie wstąpili w sytuację prawną swojego spadkodawcy – M. R. i tym samym wiążą ich postanowienia umowy pożyczki objętej sporem w takim zakresie, w jakim obowiązywały pożyczkobiorcę. Skoro jednak pozwani, jak prawidłowo ustalił Sąd I instancji, nabyli po M. R. spadek na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza, to słusznie powoływali się na ograniczenie swojej odpowiedzialności i w sprawie znajdował zastosowanie art. 319 k.p.c. Rację ma jednak apelujący wskazując, że art. 319 k.p.c., jak każdy wyjątek od reguły, należy interpretować ściśle.

Jego brzmienie wyraźnie natomiast wskazuje na przyznanie ***stronie prawa do powoływania się*** na to ograniczenie w trakcie postępowania egzekucyjnego. Istota tego przepisu polega na tym, że rola sądu orzekającego w procesie sprowadza się jedynie do zamieszczenia w sentencji orzeczenia ***stosownej*** wzmianki w przedmiocie ograniczenia zakresu odpowiedzialności materialnej pozwanego. Do kognicji sądu procesowego nie należy badanie, czy istnieje majątek (spadek) pozwalający na zaspokojenie przypadającej na rzecz wierzyciela należności. Ocena zagadnienia, jakim majątkiem dysponuje dłużnik należy do zakresu postępowania egzekucyjnego (por. wyrok S.N. z 9 września 1976r. IV PR 135/76).

Konsekwentnie też, w ocenie Sądu Okręgowego, to nie sąd procesowy w wyroku ***ogranicza odpowiedzialność*** dłużnika, lecz jedynie ***zastrzega pozwanemu prawo do powoływania się na takie ograniczenie*** w postępowaniu egzekucyjnym, gdzie jednocześnie bada się, czy istnieje spadek (majątek), pozwalający na zaspokojenie wierzyciela.

Mając to na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. zmienił orzeczenie, korygując jedynie sformułowanie w zakresie ograniczenia odpowiedzialności pozwanych.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd nie znalazł podstaw do zastosowania art. 79 ust. 1 pkt. 1e usc., ponieważ zmiana orzeczenia nie dotyczyła oczywistego naruszenia prawa co do **zastosowania** instytucji ograniczenia odpowiedzialności pozwanych, lecz jedynie treści użytego sformułowania, co wiązało się z dokonaniem innej, niż uczynił to Sąd I instancji wykładni art. 319 k.p.c. Mając natomiast na uwadze charakter roszczenia – odpowiedzialność pozwanych za cudzy dług oraz to, że pozwani są osobami małoletnimi, Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia ich kosztami za postępowanie drugoinstancyjne.

/-/ A. Czarnecka